

ANÀLISI DE LA POLÍTICA DE DEFENSA DELS PAÏSOS NÒRDICS

Aquest estudi té com a objectiu exposar els diferents models de defensa dels anomenats països nòrdics: Dinamarca, Noruega, Suècia, Finlàndia i Islàndia. Aquests són de fa temps una referència per Catalunya en diversos àmbits com ara l'educació, el model econòmic, el sistema de pensions o els drets humans. No obstant, a la nostra societat hi ha un notable desconeixement dels seus models de defensa, i no es pot aspirar a ser com determinats països sense tenir-ne una visió completa. Tot i no ser un estudi exhaustiu s'hi descriuen alguns dels principals elements:

- Forces permanents
- Reservistes i/o Guàrdia Nacional
- Carrera i vinculació
- Particularitats

També s'hi han incorporat breus taules comparatives amb Catalunya en els camps de la població, PIB i superfície. Finalment s'hi trobarà un apartat referent a les estructures de defensa comunes com són la NORDEF (Nordic Defence Cooperation) i el Nordic Battle Group.

LA DEFENSA DANESA

	Dinamarca (2013)	Catalunya (2013)
Població	5.627.235	7.554.000
PIB (milions €)	152.996	203.615
Superfície del territori (km ²)	42.915	31.865

Dinamarca té unes forces de defensa permanents de 24.288 efectius. D'aquestes, 2.029 són de conscripció (2012) Disposa d'una força de reserva d'uns 12.000 efectius amb activacions anuals per instrucció així com desplegaments operatius si es requereix. La Guàrdia Nacional, totalment voluntària, està formada per 47.786 homes i dones (2011).

Exèrcit: aquest es divideix en 10.145 efectius professionals més 1.770 reclutes (2011). Amb el procés de transformació, dels 6 batallons de combat es passarà a 3 batallons reforçats més un comandament permanent de reacció ràpida.

Marina: disposa de 3.321 efectius professionals i 153 reclutes (2012). La Reial Marina Danesa, malgrat les dimensions del país, és compta entre les més ben considerades, tan pel que fa a la formació del seu personal com pel seu material, actualment un referent en innovació i adaptació.

Força Aèria: es compon de 3.476 efectius professionals i 100 reclutes anuals (2012). Actualment rebaixant les seves forces de caça per potenciar la capacitat de transport¹.

La carrera a la "Forsvaret" varia en funció de la via escollida. En el cas dels reclutes, 5.000 anuals, realitzen un curs bàsic de 4 mesos ja sigui a l'Exèrcit, la Marina o la Força Aèria i si s'escau una assignació operativa en alguna de les tres branques. Val a dir també, que dels aproximadament 35.000 joves que assoleixen l'edat militar només 1 de cada 7 és cridat a files, i d'aquests el 91% són voluntaris. Els reservistes realitzen el mateix procediment d'accés, però amb un compromís de servei de 700 hores anuals durant els següents 3 anys. Passats aquests, la vinculació a les forces armades varia en funció de la decisió de cada soldat o mariner. Cal destacar que hi ha una bona mediació per part del Govern entre reservistes i empreses per tal de garantir els llocs de treball dels primers i la productivitat de les segones. Aquest element no és específic de Dinamarca, tots els països amb un model anglo-saxó de les forces armades

---

1

"The World Defence Almanac 2013"; Mönch Publishing Group

cuiden especialment els seus reservistes. S'ha de tenir present que, tot i ser militars "a temps parcial", tenen el mateix grau d'exigència que els de "temps complet".

Respecte a les forces permanents, actualment s'estan reorganitzant i redimensionant en vista a una major operativitat enfocada a missions internacionals allà on calgui. Segons els Acords de Defensa Quinquenals ([2009-2013](#) i [2013-2017](#)), es reduiran les forces cuirassades així com els caces i el personal provinent de conscripció es passarà a 4.200 efectius.

El cas de la Guàrdia Nacional és paradigmàtic del pensament de defensa danés i nòrdic en general. Si bé Dinamarca no té amenaces territorials, en cap cas la Guàrdia Nacional ha perdut sentit. La seva estructura segueix guardant una forta vinculació amb les "comarques" d'origen dels seus membres. Malgrat que les funcions de defensa territorial hagin perdut sentit, es segueixen realitzant tasques de protecció d'infraestructures i esdeveniments. En el cas de la branca marítima, es disposa de 30 embarcacions per la vigilància portuària i costes. El servei a la Guàrdia Nacional està exempt de cap mena de remuneració, però es cobreixen les despeses dels voluntaris durant el temps d'activació.

Podria argumentar-se que hi ha un solapament entre Guàrdia Nacional, Forces Armades i Policia, però cal no oblidar la funció social de la primera, entesa com a vocació de servei a la comunitat, un fet altament valorat pels danesos. Una [enquesta](#) del Centre Danès de Recerca Social fetes als membres de la Guàrdia Nacional Danesa infiquen que un 60,1% de les famílies ho valoren positivament, un 44,7% entre els amics i un 35,3% dels companys de feina. En canvi els percentatges contraris només són 1,6%, 0,9% i 0,9% respectivament.

Cal remarcar també, un punt notable pel que fa a la formació de les forces professionals daneses i, més concretament, la de la seva marina: l'Acadèmia Naval Danesa és la més antiga en actiu del Món (1701). En qualsevol cas, és evident que és impossible desvincular Dinamarca de la seva cultura de Defensa, en tant que valor compartit d'un estat plenament democràtic.

LA DEFENSA NORUEGA

	Noruega(2013)	Catalunya (2013)
Població	5.136.700	7.554.000
PIB (milions €)	204.293	203.615
Superfície del territori (km ²)	385.178	31.865

Les Forces de Defensa de Noruega (Forsvaret) es componen de 23.000 efectius permanents i una Guàrdia Nacional (reserva) que es preveu reduir a 50.000 (venint de 83.000).

Tal com s'estableix al darrer llibre blanc sobre la Defensa ([Norwegian Defence 2013](#)) es manté el sistema de conscripció obligatòria, i a més l'any passat fou ampliat a les dones. Ara bé, dels aproximadament 60.000 joves que són cridats a files només uns 9.000 acaben sent enquadrats. Aquest procés, tot i voler ser inclusiu, té uns alts nivells d'exigència. Es realitzen dues tandes d'entrevistes de selecció i, només després de la primera, en resten 25.000. Cal destacar que el servei pot variar àmpliament: en el cas de l'Exèrcit, Marina i Força Aèria és un servei de 12 mesos obligatoris que es poden distribuïr en 18. Aquest "servei militar inicial", no només dona les nocions bàsiques per l'exercir de soldat o mariner, sinó que també serveix de com a curs introductori per als futurs aspirants a oficials. En el cas de la Guàrdia Nacional la durada del servei és de 7 mesos. Cal destacar també, que la Guàrdia Nacional (ja sigui aèria, naval o terrestre) el servei és fa majoritàriament en el districte d'origen del recluta, fet gens menyspreable. A més, alguns dels reclutes han tingut formació prèvia dins la [Joventut de la Guàrdia Nacional](#) (1.200 membres a partir de 16 anys) on realitzen activitats que els preparen per familiaritzar-se amb la vida militar sense que això comporti una separació de la família ni de les obligacions acadèmiques. També està establert que els membres de la Joventut de la Guàrdia Nacional no poden participar en operacions militars ja que, en la seva gran majoria, són menors d'edat.

El procés de re-estructuració de la Guàrdia Nacional, tot i mantenir elements tradicionals com la vinculació al territori (districties i municipis), passarà a ser una força enfocada a tenir una alta disponibilitat. Agrupada en "Task Forces" independents (una per districte), hi haurà la següent gradació²:

- Rapid Reaction Force: 3.000-5.000 efectius, entrenament regular anual d'entre 4-60 dies, enfocada a l'anti-terrorisme i protecció de força. Mobilització en 24 h.
- Reinforcement Force: 25.000 efectius, entrenament d'entre 3-5 dies l'any, destinada al sosteniment d'operacions
- Follow On Force: 20.000 efectius, entrenament de 3-5 dies cada sis mesos i destinada a la protecció d'infraestructures crítiques i trens.

Aquesta organització es similar a la categorització de forces per disponibilitats (veure NATO Handbook), High Readiness Forces, Forces at Lower Readiness i Long-Term Build-up Forces. Alhora, la descentralització esmentada no és quelcom "de jure" sinó que cada comandant de districte és responsable de la planificació d'operacions així com les relacions amb la comunitat. És prou indcatiu el seu "motto":

*PROTEGIM la gent i funcions comunitàries importants! VETLLEM per la comunitat local!
ACTUEM amb força!*³

Cal tornar a les forces permanents, per fer esment de la dualitat (pròpia del model anglo-saxó) que combina exigència amb un alt grau de retenció del personal. La primera s'assoleix amb una formació constant i actualitzada a les corresponents escoles d'Educació i Competència de cadascuna de les branques (Exèrcit, Marina i Aviació), així com l'Escola Universitària de Defensa Noruega, pensada per donar formació als alts comandaments, i funcionaris civils. Aquestes es complementen amb l'Escola de Guerra d'Hivern, i el NOBLE (Norwegian Battle Lab & Experimentation). Respecte a la retenció, com en d'altres forces armades de països avançats, es complementa una bona remuneració així com facilitats d'allotjament, sanitat i educació a per les famílies, un reconeixement per la dura tasca que realitzen i els riscos que comporta.

Més enllà de les forces armades, però amb una relació directa, hi ha la indústria de defensa. La divisió de defensa de la firma Kongsberg és coneguda a escala mundial per la qualitat dels seus productes, dels quals en destaquen els míssils anti-buc (com ara el *Penguin*) a naus altament especialitzades (com les llanxes d'atac ràpid *Skjold*, amb un baix perfil de radar). Kongsberg Defence & Aerospace va facturar 1.294 M USD el 2012, representant el 48% del grup. Dóna feina a 6.259 persones.⁴

---

3 Veure <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/no-heimevernet.htm>

4 Veure SIPRI Top 100 arms-producing and military services companies 2012.
<http://www.sipri.org/research/armaments/production/Top100>

LA DEFENSA SUECA

	Suècia (2013)	Catalunya (2013)
Població	9.644.864	7.554.000
PIB (milions €)	399.678	203.615
Superfície del territori (km ²)	449.964	31.865

Suècia és l'únic dels països nòrdics on no hi ha conscripció obligatòria. Els successius documents sobre la Defensa de Suècia, reflexen la presa de consciència sobre que l'amenaça territorial (és a dir, de Rússia), s'ha rebaixat. Si bé és cert que conflictes com el de Geòrgia l'any 2008 no permeten oblidar-se de Moscou, en cap cas la situació és la dels temps de l'URSS. Malgrat que durant la Guerra Freda Suècia mantenia una política exterior de no-alineament, els contactes "military-to-military" entre aquest país i l'OTAN eren constants⁵.

Aquesta presa de consciència sobre la situació estratègica portà a una revisió de la política de defensa, en el marc del Comitè de Defensa del Parlament suec (1999). Veient que aquesta situació es consolidava, el juny del 2008, la Comissió de Defensa aprovà per unanimitat un informe complet sobre propostes de reforma de la Defensa, que el Govern suec implementà mitjançant la llei 2008/09:140 "[Una defensa funcional](#)".

En aquesta s'establia una distinció clara entre forces permanents, reservistes i Guàrdia Nacional. Les forces permanents, reduïdes a uns 15.000 efectius, amb el suport de 12.000 reservistes, s'organitzarien així⁶:

- Exèrcit: s'agruparien en uns 7 "Battle Groups" (basats en un batalló "de maniobra" més unitats de suport), de reacció ràpida, preparats per intervenir tant en el propi territori com, sobretot, a l'exterior. Un exemple d'aquesta transformació cap a unitats de gran mobilitat ha és que les forces cuirassades disponibles en aquests "Battle Groups" són tan sols una companyia.

- Marina: es canvia cap a una flota enfocada a la projecció de força, així com la reconversió del batalló amfibi en un batalló "de maniobra" amb capacitats amfibies. Es manté l'arma submarina.

---

⁵ Col·laboració que arribava fins i tot al nivell de l'entrenament entre forces especials nord-americanes a Suècia, conjuntament amb les "Rangers" suecs. Veure: Wasdin, Howard & Templin, Stephen; *SEAL Team Six Memoirs of an Elite Navy SEAL*; St. Martin's Press, 2011

⁶ "The World Defence Almanac 2013"; Mönch Publishing Group

- Força Aèria: tot i mantenir la funció principal de protecció de l'espai aeri, l'arma aèria s'enfoca cap a la cooperació i interoperabilitat amb forces internacionals. Les unitats d'helicòpters, especialment les d'evacuació mèdica (MEDEVAC) hauran de reequipar-se.

- Guàrdia Nacional: serà reduïda a 22.000 efectius, però les forces de reacció ràpida (24 hores), passaran de 5.000 a 17.000. Aquesta disponibilitat queda assumida per contracte amb l'obligació d'entrenament periòdic i compromís d'assistència. Passa a assumir el pes de la defensa territorial, així com l'assistència davant desastres naturals.

La carrera i la vinculació entre els diferents serveis varia àmpliament. Per exemple, la Marina i la Força aèria es componen gairebé del tot d'efectius permanents, mentre que a l'Exèrcit els reservistes s'acosten a la meitat del total. Anem per parts doncs. En el cas de la formació dels oficials, els aspirants de les tres branques han de realitzar tres cursos (equivalents a 180 crèdits universitaris) dels quals quatre (1, 2, 3 i 6) semestres es realitzen al mateix centre i dos (4 i 5) a les acadèmies respectives. En el cas de la tropa i marineria, hi ha cursos bàsics d'uns tres mesos més una varietat d'especialitats. Aquest curs bàsic també és obligatori per accedir a la Guàrdia Nacional. En el cas d'aquest cos, també hi ha especialitats, però més vinculades a la seva adscripció territorial com ara guerra àrtica, operacions amfibies (contra-atacs en illes etc...). Estan obligats a realitzar 5 dies d'entrenament anuals, on es realitzen maniobres a escala de batalló, però també es porten a terme exercicis a nivell de companyia 10 caps de setmana o més. Cal fer esment que, com a Noruega, hi ha una organització juvenil, Cadets de la Guàrdia Nacional, d'on surten molts dels seus comandaments. Un altre element definitori del model de Defensa suec són les unitats de voluntaris que asisteixen (contractualment) la Guàrdia Nacional en cas de guerra. Conductors, radioaficionats, telefonistes, transportistes, pilots comercials, etc... Tot un seguit d'elements que tradicionalment realitzen les seccions de serveis, són ocupats per civils voluntaris que així alliberen el màxim nombre d'efectius per al combat.

Quan parlem de Suècia, hem de fer esment també de la seva indústria de Defensa. Tot i que a Catalunya coneixem la casa SAAB pels automòbils, aquesta només és una part, petita, del seu volum de negoci. L'"ADN" d'aquesta empresa és l'aeronàutica, des de fa gairebé un segle. Aparells com el JAS 39 Gripen, a banda d'equipar la Força Aèria de Suècia, són emprats per Txèquia, Hongria, i han participat en concursos per equipar parcial o totalment les forces aèries de Sud-Àfrica, Tailàndia i l'Índia (en aquest darrer cas, va guanyar el *Rafale* francès). Amb dades del 2012, SAAB va facturar 3.543 M USD, dels quals 2.910 (el 82%) pertanyien a la divisió de defensa⁷. El benefici net foren 227 M USD i dona feina a 13.968 persones. Tampoc podem

---

⁷ Veure SIPRI Top 100 arms-producing and military services companies 2012.
<http://www.sipri.org/research/armaments/production/Top100>

oblidar la casa Bofors, coneguda per les peces antiaèries de 40 mm, altament apreciades pels aliats duran la IIGM, que ara és també dins el grup SAAB.

LA DEFENSA FINLANDESA

	Finlàndia (2013)	Catalunya (2013)
Població	5.457.429	7.554.000
PIB (milions €)	192.158	203.615
Superfície del territori (km ²)	338.424	31.865

Abans d'entrar en la descripció del model de defensa finlandès, hem de fer esment d'un element determinant en la memòria col·lectiva d'aquest país: les guerres contra Rússia. No és aquest l'espai per descriure detalladament els fets bèl·lics que s'hi esdevingueren⁸, però tant a la "Guerra d'Hivern" (1939-40) com la "Guerra de Continuació" (1941-44) el poble finlandès demostrà una gran determinació i habilitat en combat. Amdós elements, feren que un país amb una població tant petita i dispersa en una geografia tant extensa, pogués conservar la seva independència. És ben cert que hi hagueren pèrdues humanes i territorials, però no de la gravetat de les que patiren d'altres països d'Europa.

Anem doncs a la descripció de les seves forces. Segons la [Reforma de Defensa](#) (derivada del document "[Finnish Security and Defence Policy](#)", 2009) l'objectiu és reduir les forces permanents a 12.300 efectius, i la reserva a 230.000⁹. Respecte a forces para-militars mantindran la següent dimensió : Guàrdia de Fronteres 2.950 (11.500 en mobilització total). Aquesta es divideix en 4 Districtes de Guàrdia Fronterera i 2 de Guardacostes.

Forces Permanents:

Exèrcit: tot i mantenir la conscripció universal masculina i el caràcter territorial de la defensa, es reduiran els efectius (així com material obsolet i instal·lacions innecessàries) per fer-lo més operatiu. Actualment consta d'uns 5.000 efectius permanents (2011) + 22.000 reclutes anuals.

Marina: disposa de 1.600 efectius permanents i 3.800 reclutes anuals (2011). Les seves principals missions són les operacions de minat i desminat, defensa litoral i operacions amfibies, especialment importants en el plantejament de defensa en profunditat i contra-atacs ràpids per desgastar l'adversari en cas d'invasió.

8

Una descripció detallada de la "Guerra d'Hivern" 1939-40 al web <http://www.winterwar.com/>

9 The World Defence Almanac 2013; Monch Group ed.

Aviació: 2.000 efectius permanents + 1.600 reclutes anuals (2011). L'aviació finlandesa tot i haver-se restringit a la funció de superioritar aèria durant gairebé cinc dècades (per no generar recels a l'URSS), va començar a adquirir armes i sensors per dotar-se de capacitat d'atac (entre ells es preveu l'AGM-158). Malgrat no ser membre de l'OTAN, participa en el seu programa de mobilitat aèria estratègica.

Conscripció i Reserva

Finlàndia manté el servei militar obligatori per a tots els homes. De fet, les forces permanents són duplicades pels reservistes en període de servei (uns 25.000 per any en circumstàncies normals), generalment per rebre entremet de refresc. Anem però a la descripció del servei militar. Si bé cada brigada determina les places a cobrir, el recluta pot aspirar a soldat, sots-oficial o oficial. En funció d'això, el servei durarà 6, 9 o 12 mesos generalment, tot i que pot variar segons especialitats (veure la [Guia del Recluta](#)). Com hem dit 25.000 reservistes són cridats cada any a servir. Cada any fan un mínim de 40 dies d'entrenament de repàs (75 per sots-oficials i 100 per oficials) entre l'edat de reclutament i els 50 (sots-oficials i oficials fins els 60). Aquest servei però, no és alié a les necessitats i condicionaments del reservista. A banda dels ajornaments per estudis o situacions particulars concretes, el reservista té garanties legals en diversos àmbits. Per començar, és il·legal que una empresa acomiadi un treballador per haver de servir en tant que reservista. El treballador té la seguretat que la seva plaça seguirà estant disponible en acabar l'activació. Durant el període de servei, si bé es percep una remuneració, el reservista pot comptar que l'Estat finlandès es farà càrrec dels seus pagaments corrents. No és quelcom exclusiu de Finlàndia, la majoria de països amb un model anglo-saxó de la defensa tenen molta cura dels seus reservistes, per tal que aquests no siguin soldats de segona.

Un altre element a tenir present és el respecte per la minoria sueco-parlant de Finlàndia. Dins les Forces de Defensa de Noruega, i més concretament la [Brigada Uusimaa/Nyland](#), la llengua emprada per la tropa, tant per l'instrucció com pel servei, és el suec. El batalló anfibi, i sobretot la seva companyia d'operacions especials (els Kustjägarna, el mateix nom que a les Forces Armades de Suècia), són unitats altament respectades. La seva funció en cas d'invasió seria la infiltració via marítima a la reralínia enemiga per accions de reconeixement, senyalització d'objectius i qualsevol mena d'acció per generar retard i desgast a l'enemic. No cal dir el risc que això comporta quan l'adversari en qüestió no pot ser altre que l'Exèrcit rus.

Ja per acabar, també caldria fer esment de la indústria de defensa finlandesa. Tot i no tenir l'entitat de firmes com les de Noruega o Suècia, l'empresa "[Patria](#)" va assolir la fita de poder produir els 57 F-18 Hornet monoplaça sota llicència. D'aquesta manera garantí que la despesa

de Defensa retornés al propi país en forma de llocs de treball qualificats. No només això, és una empresa amb visió a llarg termini i s'ha especialitzat en el manteniment del material militar. El que es coneix com a "life cycle", és una de les parts poc conegudes de la despesa de defensa, però que a la llarga pesen en els pressupostos. Com es pot deduir doncs, no només de Nokia mengen els finlandesos.

LA DEFENSA ISLANDESA

	Islàndia	Catalunya (2013)
Població	325.671	7.554.000
PIB (milions €)	10.505	203.615
Superfície del territori (km ²)	103.001	31.865

El cas de la defensa d'Islàndia, del qual se n'ha parlat amb bastant poc fonament a casa nostra, requereix que primer fem esment a la seva geografia i Història, encara que sigui breument. Els primers pobladors, procedents de Noruega s'assentaren a Islàndia al segle IX. L'aïllament causat per la seva posició (molt al nord de l'Atlàntic) i les inclemències del temps, sumat a les limitades opcions econòmiques (pesca i agricultura), sempre ha estat un factor limitador de la demografia de l'illa. Actualment només compta amb uns 325.000 habitants (poc menys que l'Hospitalet i Cornellà junts). Així doncs, aquest aïllament li ha permès quedar-se al marge de la majoria de conflictes europeus durant segles. La situació però, canvià radicalment amb la II Guerra Mundial. Amb la conquesta de Dinamarca (regne del qual Islàndia formava part des de 1380) i Noruega per part del III Reich, les perspectives no eren gaire encoratjadores. Però no foren els temuts Fallschirmjäger alemanys els qui arribaren... Winston Churchill no perdé el temps demanant permís i el 10 de maig de 1940, mentre França, Holanda i Bèlgica s'ensorraven davant l'avanç de la Wehrmacht, un petit contingent dels Royal Marines desembarcava a Reykiavik. Posteriorment, i ja amb l'acord dels islandesos, les forces britàniques foren substituïdes per les nord-americanes. Malgrat ser de facto un aliat no-beligerant, això no preservà Islàndia del càstig de la guerra. Uns 230 islandesos (pescadors i mariners), perderen la vida durant el conflicte. En una illa que aleshores rondava els 120.000 habitants, la xifra no era menor. Tampoc ho fou pas la recompensa: el 17 de juny de 1944, tot just 11 dies després del Dia D, Islàndia proclamava la Independència¹⁰.

El 1949, Islàndia esdevenia membre fundador l'OTAN. Paral·lelament, l'any 1951 s'establí un acord de defensa bilateral entre amb els Estats Units. Si bé l'amenaça alemanya quedava enrera, la soviètica apareixia clarament. Especialment a l'Atlàntic nord, en forma de submarins, una imatge gravada amb foc la memòria col·lectiva dels islandesos. Però en aquest cas, com a la IIGM, no es tractava només dels temors dels habitants de l'illa, sinó de tornar a assegurar les

¹⁰ Benediktsson, Einar ; [At Crossroads: Iceland Defense and Security Relations 1940-2011](#); US Army War College, 2011

comunicacions marítimes entre les dues bandes de l'Atlàntic en cas que la Guerra Freda esdevingués "calenta". Islàndia estava situada al mig del "GIUK (Greenland-Iceland-United Kingdom) gap", la ruta de pas obligada de la flota i l'aviació soviètica, cap a l'Atlàntic. La localitat de Kéflavik, esdevingué una estació aeronaval nord-americana dedicada principalment a les operacions anti-submarines. Als anys 60 s'hi instal·là un centre de processament de la xaxa SOSUS (Sound Surveillance System)¹¹. Alhora, amb l'augment de l'abast i velocitat dels bombarders estratègics soviètics (especialment els Tu-22 "Backfire"), les Forces Aèries dels Estats Units hi establiren una força permanent d'interceptors F-15.

La caiguda de l'URSS el 1991, i els atemptats de les Torres Bessones del 2001 ho transformarien tot. L'antic enemic havia desaparegut, i els Estats Units havien de re-posicionar-se. Així doncs, el 30 de setembre de 2006, el darrer contingent militar nord-americà abandonava Kéflavik. Després entrarem a les conseqüències d'això, però passem ara a la descripció de les forces de defensa d'Islàndia.

La defensa d'Islàndia, operativament parlant, té com a màxim responsable el Ministre d'Afers Exteriors, alhora responsable de les relacions amb l'OTAN (organització de la qual n'és membre fundadora) tot i que formalment no tingui forces armades. En lloc d'això, disposa d'un seguit de forces para-militars:

Guardacostes: depèn del Ministeri de Justícia. Actualment disposa d'uns 125 efectius i opera 4 "patrulleres" (pel seu desplaçament, 1 de 4.000 tones i 3 de 1.200, podrien qualificar-se tranquil·lament de corbetes), un avió de patrulla marítima i 3 helicòpters. Alhora, la Guàrdia Costanera és responsable del Sistema de Defensa Aèria Islandès (IADS). Aquest consisteix en 4 instal·lacions de radar i un centre de comandament i informació¹², heretades de la presència nord-americana i integrades en el sistema de radars de l'OTAN.

ICRU (Iceland Crisis Response Unit): depèn del Ministeri d'Exteriors, es tracta d'una unitat per operacions de manteniment de la pau. No es tracta d'un contingent militar com a tal, sinó de civils armats i entrenats (principalment per Noruega), cosa que ha comportat alguns problemes, com veurem més endavant. Ha participat en diverses missions internacionals, incloent-hi l'Afganistan, on tingué algunes baixes.

---

11 Coté, Owen; [*The Third Battle: Innovation in the U.S. Navy's Silent Cold War Struggle with Soviet Submarines*](#); US Naval War College, 2003

12 The World Defence Almanac 2013; Monch Group Ed.

Com veiem doncs, Islàndia disposa unes forces paramilitars, amb capacitats per operar com una mena de policia de fronteres. Ara bé, són suficients? Anem als fets. Poc després de la retirada de les forces nord-americanes de Kéflavik, l'aviació russa ha realitzat incursions constants en l'espai aeri islandès unes 64 vegades (2007-2011) sense notificació prèvia ni tampoc activant els tansponedors¹³. Per si això fos poc, l'any 2007, l'explorador i parlamentari rus, Artur Chilingarov va [declarar](#): "l'Àrtic és rus". Tenint presents les oportunitats de navegació que es donaran en aquella zona, pel desglaç causat pel canvi climàtic, no és una perspectiva gaire agradable pels Islandesos. En el cas de l'espai aeri, el buit generat per la retirada dels Estats Units, ha estat cobert a partir del 2008 per una missió internacional sota la coordinació de l'OTAN, la [Icelandic Air Policing](#).

Respecte a l'ICRU, l'ambigüitat de les normes en que es mou, genera problemes seriosos. Com es deia més amunt, no es tracta de militars sinó de civils armats que "poden" actuar com a militars segons les circumstàncies. Això sobre el paper pot quedar molt bonic i fins i tot donar resultats electorals. Ara bé, que passa sobre el terreny? L'any 2004 l'ICRU estava desplegat a Kabul col·laborant en la protecció de l'aeroport de Kabul. En un desplaçament, fou atacat per un terrorista suïcida, amb el resultat de 3 civils morts i 3 membres de l'ICRU ferits greus. S'hagués pogut evitar? Segurament no, però en un escenari com el de l'Afganistan (com a exemple de conflicte asimètric), on l'adversari pot aparèixer en qualsevol moment, de qualsevol lloc, i no contempla cap mena de ROEs (Rules of Engagement), "subtiletes" com les de l'ICRU no funcionen gaire. Alhora, pot generar recels amb la resta d'aliats sobre el terreny, ja que mentre uns són militars "a temps complet", l'ICRU ho és o no depenent de que decideixi Reykiavik.

En qualsevol cas, la defensa d'Islàndia és un matèria de [debat](#), també pels propis islandesos. Continua sent membre de l'OTAN i també de la NORDEFECO i, per les seves dimensions, sempre necessitarà ajuda de "germans grans" però, com [diu](#) James R. Holmes, "*strong allies help weak allies who help themselves*".

---

13 Un transponedor (de l'anglès "transponder", contracció de transmissor i responedor) és un dispositiu que incorporen els avions per tal d'identificar-se de forma automàtica.

ESTRUCTURES DE DEFENSA COMPARTIDES

NORDEFECO

La Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO) és una institució multi-nacional de defensa que inclou Dinamarca, Noruega, Suècia, Finlàndia i Islàndia, és a dir, tots els països nòrdics. Fundada el 4 de desembre del 2009, prèvia signatura d'un [acord](#) per part dels països esmentats, té com a objectius potenciar les capacitats militars i la reducció dels costos fruit de mancomunar esforços. En cap cas es tracta d'una organització que substitueixi l'OTAN o la UE, sinó un espai de cooperació. Aquesta, es pot establir de forma bilateral, trilateral o en la totalitat dels membres, i es divideix en 5 Àrees de Cooperació (COPAs): capacitats, armaments, recursos humans i educació, instrucció i exercicis, i operacions. En el pla polític, la NORDEFECO es reuneix dues vegades anualment, sota una presidència rotativa i completament descentralitzada. Alguns exemples de la cooperació els podem trobar a l'Afganistan, on els països de la NORDEFECO mancomunen els serveis d'helicòpters d'evacuació mèdica (MEDEVAC), la logística o tasques d'"operational mentoring"(OMLT) de l'Exèrcit Nacional Afganès. Caldria afegir també que aquesta cooperació ha generat un estalvi de 60 milions d'€.

Nordic Battlegroup

En l'àmbit operatiu, la Política Comuna de Seguretat i Defensa de la Unió Europea s'organitza mitjançant "[Battlegroups](#)" (no confondre amb els "Battlegroups" de l'OTAN). Amb activacions rotatòries com a força de reacció ràpida en cas d'alguna crisi militar. No entrarem ara en les possibles duplicitats generades amb l'OTAN, sinó en el Nordic Battlegroup. Hi participen 3 dels països analitzats: Noruega, Suècia i Finlàndia. No obstant, també en són membres Irlanda, Estònia i Letònia. Disposa d'uns 2.200 efectius i s'ha activat en dos torns semestrals (2008 i 2011), com li correspon segons el sistema rotatori dels Battlegroups de la UE.

CONCLUSIONS

Com hem vist, amb l'excepció d'Islàndia, tots els països nòrdics disposen d'unes forces permanents reduïdes i d'amplis cossos de reservistes i/o guàrdies nacionals. La conscripció varia molt, des de Suècia (suprimida) a Finlàndia (universal masculina) passant per Dinamarca i Noruega (homes i dones) on només arriba a fer el servei una fracció molt reduïda dels joves que assolixen l'edat militar. D'altra banda, veiem com els cossos de reservistes i guàrdies nacionals estan lluny de ser "soldats de segona" sinó que reben un bon grau d'instrucció, educació i material. També hem vist com els reservistes poden compaginar bé la seva vocació de servei amb llurs compromisos en la vida civil. Un fet que ajuda molt a difondre la cultura de defensa, essent entesa com a cosa de tots.

Alhora, també hem observat com el sector de defensa de Noruega, Suècia i Finlàndia, si bé no garanteix la total autosuficiència en materials i serveis si que genera un retorn dels pressupostos de defensa en forma de llocs de treball qualificats.

El cas d'Islàndia, sense afegir-hi les consideracions de dimensió demogràfica ni posició geoestratègica, és prou clar que no pot ser un referent per Catalunya. Com hem vist, disposar únicament de forces para-militars és insuficient per garantir la defensa del país. Per les seves reduïdes dimensions, és òbvi que aquell país ha de disposar de l'ajuda d'aliats més grans, però renunciar a la pròpia defensa en cap cas és gratuït.

Amb tot el que s'ha esmentat, i si bé el Principat de Catalunya ha de desenvolupar el seu [propri model de defensa](#), podem enmirallar-nos també en els països nòrdics en aquest camp.

ANC – Defensa